

DRUHÝ ROČNÍK MEDZINÁRODNEJ KONFERENCIE SLOVAK OPEN SCIENCE FORUM

Mgr. Matej Harvát, PhD.; matej.harvat@cvtisr.sk; (Centrum vedecko-technických informácií SR)

Pracovníčky a pracovníci CVTI SR zorganizovali druhý ročník medzinárodnej konferencie Slovak Open Science Forum, ktorá sa uskutočnila v priestoroch barokového Pálffyho paláca v Bratislave. Na podujatí odzneli prezentácie týkajúce sa otvoreného prístupu, manažmentu výskumných dát, hodnotenia vedy a vedeckých časopisov či občianskej vedy.

<http://doi.org/10.52036/1335793X.2024.2.84-85>

Konferencia sa uskutočnila 14. novembra 2024 pod záštitou Ministra školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Jednodňové podujatie malo za cieľ predstaviť najnovšie trendy v oblasti otvorenej vedy na príklade príspevkov zahraničných expertov, ktorých výskumné a organizačné aktivity môžu následne poslúžiť ako cenný zdroj inšpirácie pre slovenské vedecko-výskumné prostredie. Väčšinu príspevkov prezentovali európski odborníci pracujúci v oblasti vedeckej komunikácie. V troch kratších, ale obsažných blokoch tak odzneli príspevky týkajúce sa viacerých aspektov otvorenej vedy, ktoré v súčasnosti výrazne rezonujú v akademickom svete.

Po príhovoroch oficiálnych zástupcov konferenciu otvoril lingvista Johan Rooryck, popredný advokát otvorenej vedy nielen na európskej úrovni. Belgický bádateľ okrem iného pôsobí ako zakladateľ a výkonný riaditeľ organizácie kOAlícia S (cOAlition S), ktorá združuje a podporuje financovateľov vedy a výskumu odhodlaných výrazne urýchliť prechod k postupom a dobrej praxi otvoreného prístupu. Rooryck tiež pracuje ako jeden z dvoch šéfredaktorov vedeckého časopisu *Glossa: a journal of general linguistics*. Ide o humanitovedný časopis, ktorý vznikol potom, ako v roku 2015 redakcia protestne opustila periodikum *Lingua* vlastnené popredným komerčným vydavateľstvom Elsevier. Členovia redakcie sa odhodlali k tomuto radikálnemu kroku a založeniu nového časopisu s otvoreným prístupom v dôsledku toho, že vydavateľ odmietol ich spoločnú žiadosť publikovať v podmienkach tzv. Fair Open Access. Johan Rooryck tak v Bratislave vystúpil ako jeden z najaktívnejších zástancov prechodu k nekomerčnému a spravodlivému otvorenému prístupu, ktorý výraznejšie zohľadňuje potreby odbornej komunity. Jeho príspevok *cOAlition S: the road ahead*

bilancoval vyše 6-ročné pôsobenie a aktivity tejto iniciatívy, ktorá sa napriek stále početným prekážkam snaží docieľiť plný a okamžitý otvorený prístup.

Vedúca úloha západoeurópskeho prostredia, ktoré vo viacerých smeroch vyšlapáva chodníčky pre ďalšie krajiny Európskej únie, bola zreteľná aj pri prezentácii Laetitie Bracco, ktorá pôsobí v knižnici francúzskej Univeršity de Lorraine. Prezentácia *Monitoring open science beyond publications: The French open science monitor on research data and software* výstižne demonštrovala, akým spôsobom a akými cestami postupovali na tejto univerzite od prvej národnej stratégie pre otvorenú vedu po relatívne skoré vytvorenie prvého inštitucionálneho monitoringu otvorených postupov až po súčasný stav zisťovania indikátorov zverejňovania výskumných dát a sprievodného softvéru k výskumu. Hodnoteniu vedeckých výstupov a pokročilému využívaniu metrick sa venoval Sándor Soós ako odborník na scientometriu budapeštianskej Univerzity Loránda Eötvösa. Prezentácia *Bibliometrics as a key to Open Access Publishing – but not the way you think of it* vzbudila vcelku živú diskusiu, keďže viaceré zistenia ohľadom hodnotenia open access časopisov podľa používaného videnia kvantitatívnych metrick (ako napr. impakt faktor) a možnosti adekvátnej kvality publikačných procesov zostávajú stále otvoreným problémom.

Poobedný blok otvorila informačne bohatá prezentácia Matej Antola, ktorý pracuje ako výkonný riaditeľ českej CERIT-SC infraštruktúry a projektový manažér miestnej pobočky dôležitého projektu EOSC (European Open Science Cloud). Antol výstižne zhodnotil aké projekty, iniciatívy a infraštruktúry v súčasnosti využíva české akademické a výskumné prostredie na účely čo najširšieho archivovania a sprístupňovania otvorených

vedeckých dát. Rakúske akademické prostredie následne reprezentovala Rita Pinhasi z Viedenskej univerzity. V prezentácii *Open Access publishing in Austria* sprostredkovala lokálny stav otvoreného publikovania na príklade predošlého vývoja a aktuálnych aktivít, ktoré prebiehajú v réžii knižničných a informačných pracovísk (transformačné zmluvy s vydavateľstvami, podpora nekomerčného/diamantového OA publikovania, granty na podporu otvoreného prístupu, konzorciálne modely).

Poslednú sekciu prezentácií tvorili dva príspevky, ktoré poskytli perspektívu otvorenej vedy cez prizmu vydavateľského a výskumného sektora. Maria Kadlec Markova ako zástupkyňa prestížneho vydavateľstva ukázala, aké možnosti a nástroje otvoreného prístupu podporuje a propaguje Springer Nature (*Accelerating open science with tools not rules*). Praktickejší pohľad z oblasti základného výskumu priniesli mladé

bádatelky Lucia Glajšeková a Alica Kubeková študujúce na Prírodovednej fakulte Univerzity Komenského. V záverečnom príspevku *The use of citizen science in the monitoring of animal species* demonštrovali, že zapájaním „občianskych vedcov“ z radov širšej spoločnosti do procesu zbierania výskumných dát získavajú nové možnosti pre realizáciu vlastného výskumu. Konferencia Slovak Open Science Forum tak už po druhýkrát poskytla vítanú platformu pre prezentovanie a diskutovanie teoretických aj praktických otázok spojených s prechodom na otvorenejšiu podobu vedeckej komunikácie.

Prezentácie sú dostupné online v repozitári Zenodo: <https://zenodo.org/records/14196755>.

Infografika a ďalšie informácie z podujatia sú dostupné na webe: <https://otvorenaveda.cvtisr.sk/slovak-open-science-forum-2/>

Foto: <https://otvorenaveda.cvtisr.sk/slovak-open-science-forum-2/>